

Päijänne Brändiksi

Työpaja 16.11.2018 LAMK, Lahti

Anna Pajari, projektipäällikkö, LAMK

Niina Rantakari, projektipäällikkö, JAMK

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutalueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAMK

Lahti ammattikorkeakoulu
Lahti University of Applied Sciences

jamk.fi

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Ohjelma

- Aamukahvi
- Avaus ja esittäytyminen
- Hankkeen, tulosten ja biosfäärikonseptin esittely
  - Kysymyksiä ja keskustelua
- Geopark-hankkeen esittely
  - Kysymyksiä ja keskustelua
- Työpajatyöskentely
- Yhteenvedo ja päätös

Päijänne Brändiksi -hanke

- **Rahoitusohjelma:** Maaseuturahasto
Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020
- **Alueiden välinen:** Keski-Suomi ja Päijät-Häme
Keski-Suomen ELY-keskus, Hämeen ELY-keskus
- **Hallinnoija:** JAMK Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- **Osatoteuttaja:** LAMK Lahden ammattikorkeakoulu
- **Hankkeen kesto:** 1.1.-31.12.2018
- **Rahoitus:** n. 155 000 €

Päijänne Brändiksi -hankkeen tarkoitus

- Vahvistaa ja edistää Päijänteiden alueen kestäväää ja vastuullista toimintaa
  - Selvittää edellytyksiä hakea alueelle Unescon biosfäärilatusta
- Toimii **neutraalina osapuolena** osallistaen eri toimijat avoimeen keskusteluun ja mahdollistaen erilaisten äänten esille saamisen ja yhteensovittamisen

Tähän mennessä tehtyä ...

- Taustaselvitykset
- Keskustelutilaisuudet ja työpajat
- Vierailu ministeriössä OKM ja YM
- Unescon koordinaattori Meriem Bouamranen vierailu
- Kysely
- Visiotyöpaja Heinolassa
- Päijänne-seminaari
- Päijät-Hämeen alueellinen työpaja

... Tulossa vielä ennen vuodenvaihdetta

- Päättöstyöpaja Padasjoella 4.12.2018
- Kaikki materiaalit, myös taustaselvitysraportti, saatavissa www.aitomaaseutu.fi/hankkeet/paijannebrandiksi
- Tulos: Kuvaus kestävän ja vastuullisen toiminnan kehittämisestä Päijänteen alueella sekä ehdotus jatkotoimenpiteistä (luonnos)
  - Alueen toimijoiden näkemys biosfäärialueesta
  - Alueen painopisteet ja visiot – Kestävän ja vastuullisen toiminnan teemat
  - Toimijaverkosto ja -alue

UNESCO:n biosfäärialueet ovat kansainvälinen verkosto kestävän toiminnan mallialueita

Anna Pajari LAMK 16.11.2018

Man and the Biosphere -ohjelma (MAB)

- Kansainvälinen verkosto ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden edistämiseen
- 686 biosfäärialuetta 122 maassa
- Biosfäärialueet Pohjoismaissa
  - Suomessa kaksi: Pohjois-Karjala ja Saaristomeri
  - Ruotsissa viisi, suunnitteilla kaksi lisää
  - Tanskassa kaksi
  - Norjassa kandidaatti

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Man and
the Biosphere
Programme

Gro Harlem Brundtland 1987: *Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa.*

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAMK

Lahden ammattikorkeakoulu
Lahti University of Applied Sciences

jamk.fi

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Anna Pajari LAMK 16.11.2018

Päijänne Brändiksi

Unescon perustehtävät mallialueelle

- Kestävän kehityksen edistäminen
- Luonnon monimuotoisuuden suojelu
- Tiedonkeruu ja tiedonvaihdon tukeminen

Ei suojelualue...

- Unesco ei puutu alueen suunnitteluun
- Kriteerien täytyminen arvioidaan hakuvaiheessa
- Normaali kansallinen lainsäädäntö pätee
- Unescolta ei uusia rajoituksia
- Alueella asutaan ja harjoitetaan taloudellista toimintaa normaalisti
- Raportit toiminnasta 10 vuoden välein

... vaan aktiivista ihmisten toimintaa

- Ei anneta ylhäältä, vaan nousee sisältä
- Toiminta on vapaaehtoista
- Toimijat tekevät alueesta omanäköisensä
- Alueet valitsevat omat painopisteensä
- Tarjoaa kansainvälisen verkoston ja pysyvän alustan keskustelulle, kehittämiselle ja yhdessä tekemiselle

Mikä ihmeen biosfääri?

Onko pakko, jos ei taho?

Milloin aloitetaan?

Miten pääsen mukaan?

Mitä se minulta vaatii?

Jos ei biosfääri, niin mikä sitten?

Mitä hyötyä siitä minulle on?

Rajoittaako toimintaani?

Terveiset keskustelutilaisuuksista

- Päijänteen alueen kestävän ja vastuullisen toiminnan edistämistä ja yhteistyön tekemistä kannatetaan varsin yksimielisesti periaatteellisella tasolla
- Esillä kuitenkin jyrkän vastakkaiset näkemykset Unescon biosfäärialuestatuksen hakemisesta
- Useat maan- ja metsänomistajat:
  - Huolena, että biosfäärialue saattaa aiheuttaa rajoituksia maan ja metsän käyttöön sekä heikentää alueella kasvaneen puun arvoa.
  - Osoitettava, että biosfääristatuksesta on taloudellista hyötyä.
  - Biosfääri-sana on ongelmallinen, assosioituu luonnonsuojeluun.
  - Ymmärretään, että Unesco ei aseta rajoituksia, mutta on syvä epäluottamus omia viranomaisia kohtaan. Statuksella voitaisiin perustella uusia alueellisia tai kansallisia rajoituksia.

Terveiset keskustelutilaisuuksista

- Biosfäärialuetta kannatetaan, koska on halu ja tarve verkostoitua, ideoida ja jakaa osaamista sekä toimia yhdessä Unescon kansainvälisen verkoston tukemana.
- Kaivataan yhteistä koordinaatiota, ”sateenvarjoa”, jonka alle kokoontuu monialaisesti eri toimijoita.
- Nähdään mahdollisuutena: verkostoituminen, uudenlaista yhteistyötä toimialarajat ylittäen, tutkimustieto käyttöön, uusia liiketoimintamahdollisuuksia, lisäarvo matkailun edistämiseen, etu hankekumppaneiden ja -rahoituksen hakemisessa
- Osallistujia yllätti: Biosfääritoiminta nousee alueen tarpeista. Kun Unescon perusedellytykset täyttyvät, voidaan toiminta luoda täysin omanäköiseksi (visio, toiminnan painopisteet, toimijat, toimintatavat, hallinto, rahoitus).
- Yksittäisissä puheenvuoroissa kaivattiinkin myös tiukempaa ohjausta, esim. Unescolta valmiit kriteerit kestäväksi määriteltävälle toiminnalle.

Terveiset ministeriöistä (OKM, YM)

- Biosfäärialueella ytimessä on **ihmisten toiminta** kestävyuden edistämiseksi.
- BF ei ole luonnonsuojelualue, eikä sitä käytetä luonnonsuojelun välineenä.
- Hyötyjä ei ole tarkoitus arvioida pelkästään liiketoiminnan kannalta.
- Taloudellista lisäarvoa voi saada, mutta se ei ole BF-toiminnan keskeinen tarkoitus.
- Ei ole estettä Unescon biosfäärialueen ja geoparkin toimimiselle samalla alueella. Hakemuksissa oltava hyvät perustelut. Yhteistä hallintoa kannattaa harkita.
- BF-alueen hallinto ja rahoitus on järjestettävä itse. Valtionhallinnosta ei osoiteta rahoitusta.
- Pelkkää Päijänteen vesialuetta ei voi hakea BF-alueeksi (vrt. toiminnallisuus).

Unescon edustajan terveiset

”Teillä on hieno tarina, joka ansaitsee tulla kuulluksi.”

- Toukokuussa alueella vieraili Meriem Bouamrane, Unescon kestävän kehityksen mallialue -ohjelman Euroopan alueiden koordinaattori
- Biosfäärialueella tarkoitetaan **ihmisten yhdessä toimimista** kestävyys edistämiseksi.
- Unescolta ei uusia rajoituksia, ei suojelelupa-vaatimuksia, kansallinen lainsäädäntö pätee.
- Tarjoaa kansainvälisen verkoston yhteistyöhön ja alueen vision toteuttamiseen.
- Statuksesta voi saada taloudellista lisäarvoa, mutta ei ole toiminnan keskeinen tarkoitus.
- **Yhteinen visio on tärkeä.** Nuoret mukaan ideoimaan ja toimimaan!
- Avainarvoja: avoimuus, läpinäkyvyys, luottamus, yhdessä tekeminen, ratkaisuhakuisuus

Unescon edustajan terveiset

”Teillä on hieno tarina, joka ansaitsee tulla kuulluksi.”

- Biosfäärialue ja geopark voivat olla samalla alueella (yhteinen arvopohja, tukevat toisiaan).
- Päijänteen alueella on paljon potentiaalia – puhdas vesi on elintärkeää ja sen merkitys korostuu entisestään, myös globaalisti.
- Alueen vesiosaaminen vaikuttavaa.
- Tutustukaa, verkostoitukaa sekä koti- että ulkomaisten BF-alueiden kanssa!

Osallistu ja vaikuta jatkossakin!

- Lisätietoa verkkosivulta:

www.aitomaaseutu.fi/hankkeet/paijannebrandiksi

- Päätöstyöpaja 4.12.2018 Padasjoella
Lämpimästi tervetuloa!

Esimerkkejä Saaristomeren ja Pohjois-Karjalan biosfäärialueilta

Saaristomeren bf-alueen alkuvaiheet

- Saaristomeren: Turun yliopisto, Åbo Akademi ja valtio 1994
  - Top-down
  - Laajennus 2010
  - 5400 km² josta 4580 km² on vesialueita.
  - Asukkaita n. 3800, joista valtaosa ruotsinkielisiä.
- Pohjois-Karjala 1992
  - Lieksa vuodesta 2008
  - 3500 km²
  - Asukkaita n. 21000

Ydinalueet

- Saaristomeren ydinalue Saaristomeren kansallispuisto
- Pohjois-Karjalassa Petkeljärven ja Patvinsuon kansallispuistot, Koivunsuon luonnonpuisto ja Kesonsuon yksityinen luonnonsuojelualue

Pääelinkeinot

- Saaristomeren biosfäärialueella
  - Kalastus ja maanviljely + luotsaus, tullit sekä meri- ja rannikkovartiosto (merkitys vähenemässä)
  - Matkailu (+ kesäasutus) ja palveluelinkeinot kasvussa
- Pohjois-Karjalan bf-alueella
  - Metsä- ja maatalous
  - Luontomatkailu
  - Luontoaiheinen tutkimus

Hallinto Saaristomeren bf-alueella

- Biosfäärialuetoimistoa hoitaa Paraisten kaupunki, Kemiönsaaren kunta ja ELY-keskus:
- Koordinaattori: Paraisten kaupunki
- Ohjausryhmä: työskentely vapaamuotoista
- Ei erillisiä työryhmiä
- Perusrahoituksesta (60 000 euroa/vuosi) vastaa Varsinais-Suomen ELY-keskus, rahoitus toistaiseksi ympäristöministeriöltä
- Muut partnerit ovat Metsähallitus, Åbo Akademi, Turun yliopisto ja Varsinais-Suomen liitto.

Hallinto Pohjois-Karjalassa

- YM/TEM alaisuudessa, toiminta vastuutettu Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle
- Toimipaikka: Joensuu
- Toiminta perustuu kumppanuuksiin ja hankkeisiin
- Henkilöstö
  - Koordinaattori (ainoa pysyvästi palkattu)
  - Teknisen henkilöstön apua ELY-keskukselta
  - Hankehenkilöstö (vaihtelee, maks. 50 –70)

- Kummassakin pääfokus alun perin tutkimuksessa ja koulutuksessa
- Kummassakin laajamittaista hanketoimintaa
- Kummassakin yrityskumppanuus kohtalaisen uusi asia

Yritysyhteistyö / Saaristomeri

- Yrityskumppanuudet: yritykset olleet itse aktiivisia
- Vastuullisuuskriteerit?
- Maisemanhoito ja kulttuurimaisemat
  - Maataloustuotannon kannattavuus
  - Myös yksityiset maanomistajat
  - Kansainvälinen huomio
  - Artesaaniruoka ja paikallinen kulttuuriperintö
- Maksuton
- Logo + lippu

Hyödyt / Pohjois-Karjala

- Merkitys taloudellisena yksikkönä (väestömäärä yli 20 000)
- Neutraali toiminta-alusta
- Näkyvyys, huomioarvo ja profiloituminen ajankohtaisissa ja tärkeissä asioissa (esim. bioenergia, ilmastonmuutoksen vaikutusten vähentäminen, kestävän kehityksen hankkeet)
- Kansainväliset toimintamahdollisuudet kasvavat

Pohjois-Karjala jatkuu

”Sitä saa mitä tilaa”

- Toimijat: keitä on mukana toiminnassa?
- Hallinto: Kuinka toiminta on järjestetty hallinnollisesti :
jatkuvuus?
- Toimintatapa: Halutaanko kulkea perässä vai olla edellä,
katsotaanko sisään vai ulos, keskitytäänkö mahdollisuuksiin vai
ongelmiin?
- Tuotos on suhteessa panokseen ja uskallukseen, viitsimiseen &
erityisesti jaksamiseen

Päijänne Brändiksi

www.aitomaaseutu.fi/hankkeet/paijannebrandiksi

Kiitos!

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

LAMK

Lahti ammattikorkeakoulu
Lahti University of Applied Sciences

jamk.fi

Jyväskylän ammattikorkeakoulu